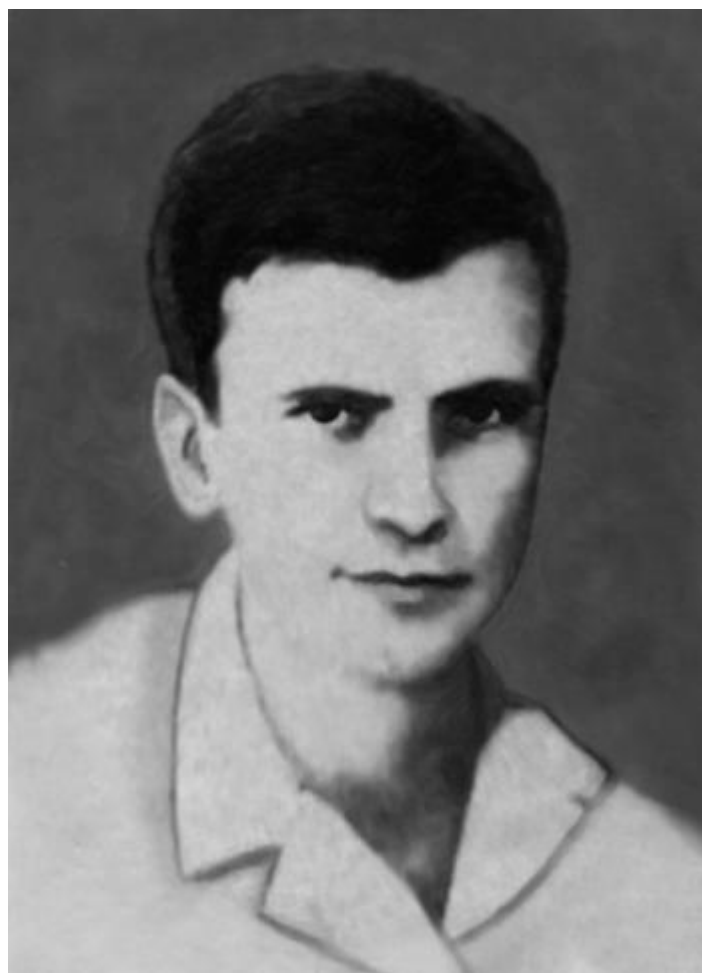

Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека
Відділ наукової інформації та бібліографії

Серія «Розстріляне відродження»

Не загуби у світі власну душу

*Бібліографічний список літератури
до 120-річчя від дня народження*

Василя Яковича Баска

Хмельницький
2026

Пропонуємо до уваги користувачів бібліографічний список літератури із серії «Розстріляне відродження». Серія присвячена діячам духовно-культурного та літературно-мистецького покоління 20-х – початку 30-х рр. ХХ ст. в Україні, які створили високохудожні твори у галузі літератури, живопису, музики, театру і які були знищені тоталітарним сталінським режимом.

Василь Якович Басок (псевдоніми — В. Б. Івась, Сількор дядько Бас) — український поет-лірик, перекладач з російської літератури, журналіст та громадський діяч. Член літературної організації «Молодняк». Становий козак. Жертва сталінського терору.

Василь Якович Басок народився 22 квітня 1906 року в с. Соснівка Конотопського району на Сумщині. Хлопець був найменшим у багатодітній (восьмеро дітей) родині. Після початкової навчався у Воздвиженській сільськогосподарській школі Ямпільського району. Згодом очолив завком на цегельному заводі, був комсомольським активістом, організував хату-читальню. Здібного юнака, який писав вірші, незабаром рекомендували на роботу в глухівську окружну газету «Червоне село». Тут його вірші друкувалися систематично. А в колективному збірнику «Вперед» (Глухів, 1928) вміщені його поезії та перші прозові твори.

1930 р. вийшла друком перша збірка Баска «Розорані межі», наступного року — «Рушай на врожай» та «Гримлять квартали». Про молодого поета заговорили як про здібного і перспективного, що добре знає село і його проблеми. Але не довго автор тішився популярністю серед колег. На той час у його біографії виявлено «злочин» — батьки в селі були розкуркулені. Пізніше в листі до дружини він писав: «1930 – 1931 рр. вийшли збірки моїх віршів. Дебют був досить вдалим. Потім я зіткнувся з бюрократами і ханжами від літератури. «За гріхи батьків» став козлом відпущення. Мені все це так остогидло, так морально сковеряло душу, що «змовкла моя божественна ліра», і я втік у провінцію, працював у поті чола в газеті».

1935 р. Басок перебрався до Кременчука, влаштувався відповідальним секретарем редакції районної газети. Публікував, крім газетярських матеріалів, власні вірші, переклади російських поетів. Але у вересні 1936 р. був звільнений з роботи «як класово чужий елемент». Після цього він переїхав до Чернігова, де став співробітничати в місцевій газеті «Більшовик». Проте в листі до дружини 30 липня 1936 р. зазначав: «Мені здається, що на мене тут косують оком...». А в серпні на зборах письменницької організації з порядком денним «Боротьба з троцькістсько-авербахівською та націоналістичною диверсією в літературі і стан підготовки до 20-річчя Жовтня» було зауважено: «Тов. Басок — поет здатний, але останнім часом чомусь уперто мовчить...». Відповідь була такою: «Мій батько був урядником. За це я два рази виключався з комсомолу. Батька в 1930 році розкуркулено. Він арештований (за чутками) як член СБУ і розстріляний. Точно не знаю. Це на мене вплинуло, я перестав писати...».

За кілька днів поета було арештовано й постановою «трійки» УНКВС Чернігівської області засуджено на 10 років виправно-трудових таборів на Далекому Сході. Звідти він писав дружині: «Я не злочинець, я ні в чому не винен перед Батьківщиною і трудовим народом — так я заявляв на слідстві... Так готовий

заявити на повен голос... Живу надією, що будуть ще розглядати глибше, і в такому разі моя доля обов'язково зміниться на краще. Звинувачення мені було пред'явлено в абстрактній формі: участь в антирадянській націоналістичній організації і антирадянська агітація» (13 квітня 1938 р.). «За станом здоров'я не можу бути в числі передових. Мене зарахували до третьої категорії... Працюю під конвоем, дуже стомлююся» (15 квітня 1938 р.). В останньому листі від 1 серпня того ж року повідомив: «Пишу з Владивостока. Чекаємо відправки. В перспективі, мабуть, – Колима».

Його справді переправляли на Колиму, в суворіші табори. Проте у тридцятидворічного поета вже було зовсім підірване здоров'я. На початку 1939 року дружина одержала офіційне повідомлення, що В. Я. Басок «помер 8 жовтня 1938 року від розриву серця».

1954 року його було реабілітовано посмертно.

1991 року вийшла збірка його вибраних поезій «Смугливі дні».

Матеріали взято з ресурсів:

<https://www.ukrlib.com.ua/bio/printit.php?tid=17121>;

https://uk.wikipedia.org/wiki/Басок_Василь_Якович

Твори В. Баска у фондах Хмельницької ОУНБ

84(4Укр)б
Н40 [Вірші] // Невідоме Розстріляне Відродження : антологія / уклад. Ю. Винничук. – Харків : Факт, 2016. – С. 521-527.

V6044-2
91.9: Балада про життя // П'ядик Ю. В. Українська поезія кінця
83.3(4УКР) XIX-середини XX ст.: бібліографія. Антологія. – Київ, 2010. –
Т. 1 : А - В. – С. 287-288.
П99

БУ Вірші / В. Басок // Із поезії 20-х років : зб. / уклад., авт.
I-32 передм., авт. приміт. А. І. Костенко. – Київ, 1959. – С. 74-79.

Електронні копії видань творів Василя Баска

Гримлять квартали [Електронний ресурс] : друга зб. віршів / В. Басок. – Харків : Літ. і мистецтво, 1931. – Електрон. копія текст. даних. – Режим доступу: <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=11637>. – Дата перегляду: 17.04.2026.

Твори в Бібліотеці [Електронний ресурс] // УкрЛіб. Бібліотека української літератури : [сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://www.ukrlib.com.ua/bio/author.php?id=589>. – Назва з титул. екрана. – Дата перегляду: 17.04.2026. – Зміст: Балада про весну. В пущі. Вітер з півдня. Перший сніг. Заморозки. Балада про гарматне м'ясо. Дріма земля. Багряні дні. Забуте місто.

Література про В. Баска у фондах Хмельницької ОУНБ

- Б48410
84(4Укр)б
Н40 Василь Басок // Невідоме Розстріляне Відродження : антологія / уклад. Ю. Винничук. – Харків : Факт, 2016. – С. 519-521.
- В6044-1
91.9:
83.3(4УКР)
П99 Басок Василь Якович // П'ядик Ю. В. Українська поезія кінця ХІХ - середини ХХ ст. : бібліографія. Антологія / Ю. В. П'ядик. – Київ, 2010. – Т. 1 : А - В. – С. 284-287.
- М896-2
92.0(4УКР)
Е64 Ковалів Ю. Басок Василь Якович // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2003. – Т. 2 : Б-Біо. – С. 296-297.
- М456-1
83.3(2=Укр)7
З-11 Мельник В. Василь Басок //...З порога смерті... . – Київ, 1991. – Вип. 1. – С. 56-58.
- М225-1
83
У45 Кириченко Ф. Т. Басок Василь Якович // Українська літературна енциклопедія. – Київ, 1988. – Т. 1 : А-Г. – С. 135.
- 016:8
У45 Басок Василь // Українські письменники : біо-бібліографічний словник. У 5 т. – Київ, 1965. – Т. 4. – С. 59.

Мельник В. Василь Басок // Літературна Україна. – 1991. – № 20.

Киселенко П. «Земля, земля! Куди пливем з тобою!?» // Друг читача. – 1990. – 28 черв.

*Підготувала Лариса Іванова,
провідний бібліограф відділу наукової
інформації та бібліографії Хмельницької ОУНБ*